

Seçime Katılma Davranışının Eğitim Düzeyi ile İlişkisi: 14 Mayıs 2023 Türkiye Genel Seçimleri Örneği

Mahmut Turan Ektiren*

Öz

Bu araştırmada seçime katılma davranışının eğitim düzeyi ile ilişkisini incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılarak analiz yapılmıştır. Araştırmanın evreni Türkiye'dir. Örneklem ise 18 yaş üzeri oy kullanma yaşına gelmiş kişilerden oluşmaktadır. Örneklem, Yüksek Seçim Kurulu istatistikleri ve Türkiye İstatistik Kurumu verileri marifeti ile toplanmıştır. 14 Mayıs genel seçimleri il istatistikleri, Yüksek Seçim Kurulu istatistik verilerinden yararlanarak, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının eğitim durumları ile Türkiye İstatistik Kurumu verileri doğrultusunda seçime katılma davranışının eğitim düzeyi ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda yapılan analizler sonucunda: okuma yazma bilmeyenlerin oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde ilişkinin var olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca okuma yazma bilen ancak herhangi bir okuldan mezun olmayanların oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Siyaset Bilimi, Seçim, Katılım, Oy Kullanma, Eğitim Düzeyi.

The Relationship between Election Participation Behaviour and Educational Level: The Case of the Turkish General Election of 14 May 2023

Abstract

This study aims to examine the relationship between voting behavior and educational level using a correlational survey model. The population of the study is Turkey, and the sample consists of individuals aged 18 and above who are eligible to vote. The sample was collected using statistics from the Supreme Election Council and data from the Turkish Statistical Institute. The study seeks to investigate the relationship between the educational levels of Turkish citizens and their voting behavior during the May 14 general elections, utilizing provincial statistics from the Supreme Election Council and data from the Turkish Statistical Institute. The analyses conducted within this scope revealed that there is a strong positive correlation between the rate of illiteracy and the rate of invalid votes. Additionally, a moderate positive correlation was found between the rate of those who are literate but have not graduated from any school and the rate of invalid votes.

Keywords: Political Science, Election, Participation, Voting, Education Level.

*Dr. | MEB | mahmutektiren@gmail.com | ORCID: 0000-0002-4756-4351

DOI: 10.36484/liberal.1361880

Liberal Düşünce Dergisi, Yıl: 29, Sayı: 115, Yaz 2024, ss. 35-56.

Gönderim Tarihi: 18 Eylül 2023 | Kabul Tarihi: 19 Eylül 2024

Giriş

Seçime katılım, temsili demokrasilerde siyasetin temel eylemlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Hortala-Vallve ve Esteve-Volart, 2011; Aldrich vd., 2011). Bu kapsamda seçimlerdeki katılımın artması, temsil oranını genişleterek temsili demokrasiye hizmet edeceği düşünülmektedir. Seçimlere katılım oranları ile demokrasi arasındaki ilişkiye odaklanan araştırmaların literatürde önemli bir yer edindiği gözlemlenmektedir.

Düşük seçmen katılımı birçok modern demokraside karşılaşılan temel problemlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de 1950’lerden günümüze seçmen katılımının nispeten yüksek olduğu (1950-2023 arası genel seçimlere katılım ortalaması %82,03 (YSK, 2023)) gözlemlenmektedir. Batı demokrasilerinde azalan seçim katılım oranına karşın 1980 sonrası Türkiye örnekleme bağlamında katılımın arttığı özellikle bazı çalışmalarda görülmektedir (Kiriş, 2015). Türkiye özelinde bazı durumlarda (İlgisizlik ya da boykottan kaynaklanan düşük katılım oranlarının) azalan katılımın özünde sosyo-politik meşruiyetini zayıflatsa da hukukî geçerliliğe tesir etmediğine değinen araştırmalar da bulunmaktadır (Yücel, 2013). Tüm bu araştırmaların varlığıyla beraber Türkiye örnekleminde seçime katılım oranında yaşanan değişimlere yönelik nedensel çalışmaların sayısının çok düşük kaldığı gözlemlenmektedir.

Seçmen katılımının artması tüm modern demokrasilerin temsil gücünü ortaya çıkartması bağlamında önem arz ettiği düşünülmektedir. Seçmen katılımı bu kapsamda başta ABD olmak üzere son dönemlerde üzerinde durulan ve ciddi çalışma konusu olan bir alana dönüşmüştür. Genel literatür incelendiğinde seçmen katılımının birçok nedene bağlı olarak düştüğü gözlemlenmektedir. Örneğin seçim günü hava koşullarının seçmen katılımını etkilediğine yönelik çok ciddi araştırmalar bulunmaktadır (Rallings vd., 2003; Gomez vd., 2007; Eisinga vd., 2011; Lee ve Hwang, 2017; Bassi, 2018; Kang, 2019; Garcia-Rodriguez ve Redmond, 2020; Damsbo-Svendesen ve Hansen, 2023). Bunun yanında oy kullanma maliyeti ve ekonomik nedenlerin de seçmenlerin katılımını etkilediğine yönelik yaygın görüş bulunmaktadır (Amos vd., 2016; Arbour ve Hayes, 2005; Arnold, 2015; Dyck ve Gimpel, 2005; Vowles vd., 2017; Schroedel vd., 2020; Lee, 2004; Martikainen vd., 2005; Fauvelle-Aymar ve Stegmaier, 2008; Lahtinen vd., 2017; Wilford, 2020). Tüm bunların yanında siyaset bilimindeki ampirik literatür, emredici normların oy kullanma davranışını motive etmede etkili olduğu tahminini doğrulamaktadır (Mattila, 2003; Orford vd., 2008; Barwig, 2009; Jaitman, 2013; Jewitt, 2014; Singh, 2015; Shineman, 2021; Hansen ve Tyner 2019). Bu kapsamda oy kullanma zorunluluğunun da seçmenlerin katılımını etkilediği literatürde yaygın olarak kabul edilmektedir.

Tüm bunların yanında oy kullanma davranışının seçmen katılımını etkilediğine dair de yaygın görüş bulunmaktadır (Aldrich vd., 2011). Bu görüşe göre katılım araştırmasına, seçmenlerin oy verip vermediklerini belirlerken çeşitli faktörleri bilinçli olarak değerlendirdiklerini varsayan çalışmaların hâkim olduğu ifade edilir. Araştırmacılara göre bu faktörler ister tutumlar, psikolojik özellikler veya bilişsel işleme ile ilgili ölçüler olarak; ister rasyonel seçim geleneğinde tercihler, beklentiler, maliyetler ve faydalar olarak anlaşılabilir, hepsi seçmenlerin bilinçli olarak bu faktörlerin farkında olduklarını varsaydığını ifade etmektedir (Aldrich vd., 2011).

Türkiye ve uluslararası literatür incelendiğinde eğitim değişkeninin seçmen katılım davranışına yönelik etkisini inceleyen araştırmaların; seçmen katılımını etkileyen hava koşulları, maliyet, ekonomi, ırksal etki gibi ilişkilere nazaran daha az araştırma konusu olduğu ve bu alanda Türkiye özelinde boşluk olduğu görülmektedir. Mevcut araştırmada seçime katılma davranışının eğitim düzeyi ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı ile (Tüm oylardan geçerli oylar çıkarılarak hesaplanmıştır); okuma yazma bilmeyenler, okuma yazma bilen, okul mezunu olmayanlar, ilköğretim mezunu olanlar, ilköğretim, ortaokul ve dengi meslek okulu düzeyinde olanlar, lise ve dengi meslek okulu mezunu olanlar, yüksekokul veya fakülte mezunu, yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dâhil) mezunu olanlar ve doktora mezunu olanlar arasında hangi yönde ve hangi düzeyde ilişkinin olduğunun incelenmesi hedeflenmiştir.

Bu çalışmanın sonuçları, eğitim düzeyi ile seçmen katılımı arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamamıza ve Türkiye'deki demokratik süreçlere daha fazla ışık tutmamıza yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Teorik Arka Plan

Son dönemlerde özellikle gelişmiş toplumlarda katılım oranının düşmesi sonucunda bu düşüşün nedenleri üzerine kapsamlı araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Rosenstone ve Hansen (1993) seçmen katılımını; bireysel düzeydeki koşullar, kurumsal düzeydeki koşullar ve yasal faktörler olmak üzere üç geniş faktör grubuna ayırmıştır (Akt: Kim, 2015). Bu kapsamda eğitim bireysel düzeyde bir koşul olarak ele alınabilir.

Eğitimin siyasi katılım üzerindeki etkisine ilişkin araştırmalar genel olarak ABD merkezli olsa da son zamanlarda Batı Avrupa'da da ortaya çıkarak genişlemektedir (Dinesen vd., 2016). Literatür incelendiğinde eğitim ile seçmen katılımı arasındaki ilişkiyi inceleyen geniş bir araştırma ağının olduğu

görülmektedir (Campbell vd., 1960; Wolfinger ve Rosenstone 1980; Abramson ve Aldrich, 1982; Verba vd., 1995; Jackson, 1995; Nie vd., 1996; Tenn, 2007; Lewis-Beck vd., 2008; Kam ve Palmer, 2008; Burden, 2009; Gallego, 2010; Sondheimer ve Green, 2010; Mayer, 2011; Leighley ve Nagler, 2014; Dinesen vd., 2016; Parinduri, 2016; Gidengil vd., 2017; Hansen ve Tyner, 2019; Harka ve Rocco, 2019; Ahlskog, 2020; Burden vd., 2020; Weinschenk ve Dawes, 2022; Kim, 2023). Eğitimin nedensel etkisine yönelik çok sayıda araştırma bulunmakla beraber (Wolfinger ve Rosenstone 1980; Nie vd.,1996; Rosenstone ve Hansen, 1993) bu alanda araştırmaların yeterliliği konusunda hâlâ tartışmalar mevcuttur. Burden vd.'ne (2020) göre eğitim değişkeni, nedensel etkisi kesinleşmiş olmasa da, bireysel seçmen katılımının en önemli ögesidir (Burden vd., 2020).

Jackson (1995) eğitimin seçmen katılımı üzerindeki etkisini incelediği araştırmasında, eğitimin siyasal katılım ile ilişkisine dayanak oluşturan öğeleri dört başlık altında toplamıştır. Ona göre bu ilişki: (a) eğitim, yurttaşlık görevi duygusu aşılır, (b) eğitim, siyasi etkinlik duygusunu artırır, (c) eğitim, kayıt olmayı kolaylaştırır ve (d) eğitim, siyasi karmaşıklığı veya farkındalığı artırır. Araştırmacıya göre her açıklamanın bir değeri olsa da nedensel modelleme, eğitimin kayıt olma olasılığı ve siyasi farkındalık üzerindeki olumlu etkisinin, eğitimin katılımı ile ilişkisini açıklarken özellikle önemli olduğunu ortaya koymaktadır (Jackson, 1995).

Sunshine Hillygus'a (2005) göre eğitim ve siyasal katılım arasındaki bağlantının en belirgin açıklaması yurttaşlık eğitimi teorisi olarak adlandırılabilir. Yurttaşlık eğitimi hipotezi, eğitimin hem politik olarak meşgul olmak için gerekli becerileri hem de demokratik ilkeleri anlama ve kabul etme bilgisini sağladığı inancına dayanmaktadır (Sunshine Hillygus, 2005). Gidengil vd.'ne (2017) göre eğitim aynı zamanda yurttaş bilincini ve yurttaşlık görevi normlarını besleyebilir, oy verme görev duygusunu teşvik edebilir ve oy vermenin anlamlı faydalarını artırabilir. Aynı zamanda eğitim, siyasete olan ilgiyi ve kişisel siyasi yeterlilik duygusunu geliştirerek siyasete psikolojik katılımı teşvik edebilir. Yüksek eğitimli insanlar ayrıca daha geniş sosyal ağlara sahip olma eğilimindedir ve bu nedenle toplumdaki ve işyerindeki gayri resmi ağlar tarafından oy kullanmak için daha kolay seferber edilirler (Gidengil vd., 2017). Bunların yanında Hansen ve Tyner'a (2019) göre ise daha yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin daha az eğitim almış bireylere göre oy kullanma normlarını daha fazla içselleştirmelerinin birkaç nedeni vardır. Bir dizi neden, eğitim kurumlarında yapılan faaliyetlerin oy kullanma konusunda destekleyici unsurlar olduğuna yönelikken, diğer bir grup ise, yüksek

eğitilmişlerin oylamayı içselleştirmelerini daha olası olduğuna ifade etmektedir (Hansen ve Tyner 2019).

Nedensel etkiyi inceleyen bu araştırmaların yanında Dinesen vd. (2016) ise eğitimin siyasi katılımın nedensel bir açıklaması olduğuna giderek daha fazla şüpheyle yaklaşmakta olduğunu savunmaktadır. Araştırmacılara göre eleştirilenler, gözlemlenmesi zor ve/veya nadiren ölçülen çeşitli faktörlerin eğitim başarısı ile katılım arasındaki ilişkiyi karıştırdığını ifade etmektedirler (Dinesen vd., 2016).

Sonuç olarak, eğitimin seçmen katılımı üzerindeki etkisi konusundaki literatürde bir dizi önemli çalışma bulunmaktadır. Ancak, bu alandaki araştırmaların hala devam ettiği ve tartışmaların sürdüğü görülmektedir. Eğitim ile seçmen katılımı arasındaki karmaşık ilişkiyi daha iyi anlamak için disiplinlerarası ve kapsamlı çalışmalara olan ihtiyaç önemlidir. Bu çerçevede, eğitimin siyasi katılım üzerindeki etkisi konusundaki araştırmaların sürdürülmesi ve bu alandaki bilgiyi artırmak için çaba harcanması önemlidir.

Türkiye’de Seçim Sistemleri ve Genel Seçimlerde Oy Kullanma Oranları

Cumhuriyet’in ilanından sonra, Birinci Millet Meclisi’nin kabul ettiği yeni Seçim Kanunu’na göre ilk seçimler yapılmıştır (Olgun, 2011). Bu dönemde yapılan seçimler tek partili seçimlerdi ve Cumhuriyet Halk Partisi seçime giren tek partiydi. “Tek parti döneminde yapılan 1923, 1927, 1931, 1935 ve 1939 seçimleri, I. Meşrutiyet döneminde çıkartılmış İntihab-i Mebusan Kanun-i Muvakkati temel alınarak iki dereceli ve basit çoğunluk seçim sistemine göre yapılmıştır” (TÜİK, 2012). 1908 yılında kabul edilen kanun 1942 yılına kadar yürürlükte kalmıştır (Erkmen, 2018).

İlk çok partili seçim 1946’da yapıldı ve tek parti dönemi sona erdi. 4918 sayılı Milletvekilleri Seçim Kanunu, iki aşamalı seçim sistemini tek aşamalı çoğunluk seçim sistemine dönüştürdü. 1946 seçimlerine yönelik “açık oy, gizli tasnif” yaklaşımının sonuçları uzun süredir tartışma konusu olmuştur. 14 Mayıs 1950 Milletvekili seçimlerinden önce çıkarılan 5545 sayılı “Milletvekilleri Seçimi Kanunu” na göre; tek dereceli, eşit, genel, gizli oy, açık tasnif usulüne göre adli denetim altında yapılan ilk demokratik seçim olmuştur (TÜİK, 2012).

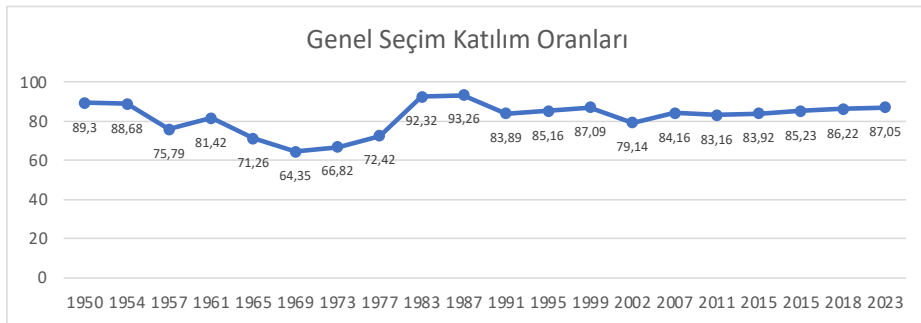
1961 Anayasası ile beraber 25 Mayıs 1961 tarih ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu kabul edilmiş ve bu kapsamda çevre barajlı nispi temsil (d’Hondt) seçim sistemi 15 Ekim 1961 tarihinde yapılan milletvekili seçiminde uygulanmıştır. Bunu takip eden dönemde 1965 seçimlerinde 306 sayılı

Milletvekili Seçimi Kanunu'yla milli bakiye seçim sistemi kullanılmış, 1969, 1973 ve 1977 yıllarında yapılan seçimlerde ise barajsız d'Hondt seçim sistemi tercih edilmiştir. 10 Haziran 1983 tarihinde kabul edilen 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'na göre barajsız d'Hondt seçim sistemi kaldırılmış onun yerine ülke barajlı (%10) ve seçim çevresi barajlı nispi temsil (d'Hondt) seçim sistemi getirilmiştir. 1987 ve 1991 milletvekili seçimlerinde, 2839 sayılı Kanun'da değişiklik yapılarak çifte barajlı d'Hondt seçim sisteminin yanısıra kontenjan uygulaması benimsenmiştir. 1995 milletvekili seçimleri öncesi yapılan yasal değişiklikle ülke barajlı (%10) d'Hondt seçim sistemi getirilmiştir. 2015 seçimlerine kadar uygulanmıştır (TÜİK, 2012).

2018 seçimleri ise 13 Mart 2018 tarihinde kabul edilen 7102 sayılı "Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" kapsamında yapılmıştır. Bu kanun kapsamında "Seçim ittifakı yapılması halinde, yüzde onluk barajın hesaplanmasında ittifak yapan siyasi partilerin aldıkları geçerli oyların toplamı esas alınır ve bu siyasi partiler için ayrıca baraj hesaplaması yapılmaz." ifadesi gereği ittifaka üye olan partilerin nispeten %10'luk barajı esnetmelerine yardımcıdır (Resmî Gazete, 30362). Ayrıca daha sonra yapılan değişiklik ile %10 olan baraj %7'ye düşürülmüştür ve 2023 seçimlerinde bu oran kullanılmıştır.

Özellikle çok partili seçime geçildiği ve tek dereceli, eşit, genel, gizli oy, açık tasnif usulüne göre seçimin yapılmaya başlandığı 1950 yılından günümüze katılım oranları nispeten yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Şekil 1'de seçim katılım oranları görülmektedir.

Şekil 1: Genel Seçim Katılım Oranları (YSK Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü, 2023)

Şekil 1'de milletvekilliği seçimlerine ait katılım oranları görülmektedir. Veriler incelendiğinde özellikle 1950 yılı ve sonrası oy kullanma oranları YSK Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne hazırlanan istatistiklere göre; 1950 yılında %89,3, 1954 yılında %88,68, 1957 yılında %75,79, 1961 yılında

%81,42, 1965 yılında %71,26, 1969 yılında %64,35, 1973 yılında %66,82, 1977 yılında %72,42, 1983 yılında %92,32, 1987 yılında %93,26, 1991 yılında %83,89, 1995 yılında %85,16, 1999 yılında %87,09, 2002 yılında %79,14, 2007 yılında %84,16, 2011 yılında %83,16, 2015 yılında %83,92, 2015 yılında %85,23, 2018 yılında %86,22 ve 2023 yılında %87,05 olduğu görülmektedir. 1950-2023 yılı katılım ortalamasının %82,03 olduğu görülmüştür.

Seçimlere yüksek katılım, demokratik süreçlere olan ilginin ve vatandaşların aktif politik katılımının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu durum, Türkiye'nin demokratik sürecinde seçimlere duyulan ilginin ve vatandaşların politik süreçlere aktif katılımının devam ettiğini göstermektedir.

Yöntem

Araştırmanın metodolojik çerçevesini belirlemek amacıyla bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, araştırma verilerini toplama sürecinde kontrol edilemeyen durumlar, veri toplama araçları ile verilerin analizi detaylı bir şekilde açıklanmaktadır.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada seçime katılma davranışının eğitim düzeyi ile ilişkisini incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılarak analiz yapılmıştır.

Genellikle tarama tipi araştırmalarda araştırmacılar geniş bir kitleden belirlenen cevap seçenekleri kullanılarak bilgi toplamaya çalışır. Tarama modellerinde araştırmacılar genel olarak görüş ve özelliklerin neden kaynaklandığından çok örneklemdeki bireyler açısından nasıl dağıldığıyla ilgilenebilir (Fraenkel ve Wallen, 2006). İlişkisel tarama modeli, iki veya daha çok değişkenin birlikte değişip değişmediğini ve değişim varsa bunun nasıl olduğunu saptamayı amaçlayan tarama yaklaşımıdır. Bu bağlamda ilişkisel tarama modeli, birlikte değişimin varlığını saptamaya çalışan bir yaklaşımdır (Karasar, 2011).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni Türkiye'dir. Örneklem ise 18 yaş üzeri oy kullanma yaşına gelmiş kişilerden oluşmuştur (Yurt içi seçmen sayısı: 60.697.843, 14 Mayıs 2023 genel seçim verileri). Örneklem dair veriler YSK istatistikleri ve TÜİK verileri marifeti ile toplanmıştır. 14 Mayıs genel seçimleri il istatistikleri YSK istatistik verilerinden yararlanarak, Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının eğitim durumları ise TÜİK verilerinden yararlanılarak elde edilmiştir.

(15 yaş ve üstü kişi sayısı= 65.026.277, TÜİK 2022 yılı sonu itibari ile). Örneklem grubu tablo 1'de detaylı şekilde görülmektedir.

Tablo 1a: 14 Mayıs 2023 genel seçiminde geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı ve 2022 yıl sonu 15 yaş üstü Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının eğitim durumları

İl	Geçerli Oy Kapsamı Dışında Kalan Oy Oranı %	Okuma Yazma Bilmeyen %	Okuma Yazma Bilen, Okul Mezunu Değil %	İlkokul %	İlköğretim, Ortaokul ve dengi meslek okulu %	Lise ve dengi meslek okulu %	Yüksekokul veya fakülte %	Yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil) %	Doktora %
ADANA	12,30	3,19	3,77	17,4	27,47	27,71	17,51	1,96	0,28
ADIYAMAN	18,02	5,85	3,61	15,85	31,02	26,03	15,34	1,61	0,20
AFYONKARAHİSAR	9,71	2,12	3,43	24,93	28,35	23,75	13,87	1,60	0,27
AĞRI	27,06	7,61	8,81	17,77	33,19	19,72	10,52	1,15	0,13
AMASYA	7,79	2,47	3,62	23,98	24,42	25,77	17,28	1,59	0,26
ANKARA	8,71	1,57	1,65	14,01	20,48	30,27	26,04	4,24	0,86
ANTALYA	10,56	0,91	2,95	17,95	24,63	28,74	20,72	2,09	0,32
ARTVİN	11,27	2,74	3,49	20,27	21,96	31,17	18,02	1,58	0,30
AYDIN	10,07	1,56	3,67	23,48	25,39	24,51	17,99	1,79	0,29
BALIKESİR	8,72	1,66	3,22	25,49	22,86	25,25	18,49	1,75	0,25
BİLECİK	7,99	1,46	1,58	22,27	24,36	29,88	18,08	1,61	0,27
BİNGÖL	21,33	5,78	4,71	11,78	28,44	31,65	15,10	1,68	0,25
BİTLİS	17,99	5,54	6,37	13,11	34,27	25,37	13,35	1,47	0,17
BOLU	8,39	2,48	2,75	22,48	22,14	28,92	18,18	2,02	0,48
BURDUR	9,21	1,96	3,05	25,67	23,12	25,33	17,74	2,00	0,38
BURSA	9,04	1,97	2,12	18,55	26,72	28,11	18,94	1,87	0,24
ÇANAĞKALE	8,30	1,03	3,13	26,05	20,77	25,57	20,11	2,33	0,48
ÇANKIRI	11,08	3,50	3,59	24,73	24,58	26,56	14,56	1,51	0,27
ÇORUM	9,05	4,05	5,40	24,90	26,22	22,34	14,54	1,45	0,22
DENİZLİ	8,28	1,18	3,32	22,33	26,33	26,10	17,63	1,79	0,31
DİYARBAKIR	18,10	6,54	8,07	11,78	32,69	24,40	14,39	1,68	0,18
EDİRNE	9,54	2,02	2,88	25,82	22,5	26,72	16,98	1,99	0,49
ELAZIĞ	14,11	3,60	6,26	15,13	26,61	27,34	17,58	2,24	0,45
ERZİNCAN	9,30	4,07	3,45	17,55	22,28	29,53	19,24	1,99	0,44
ERZURUM	13,64	5,10	4,44	18,33	26,06	26,68	15,97	2,18	0,53
ESKİŞEHİR	9,09	1,45	1,60	18,81	21,18	30,64	21,77	2,71	0,68

GAZİANTEP	14,17	3,24	3,80	17,49	35,31	23,04	14,04	1,64	0,20
GİRESUN	11,64	4,26	6,89	21,02	23,02	25,03	16,76	1,54	0,29
GÜMÜŞHANE	17,02	3,40	5,92	18,87	21,25	28,10	16,31	1,66	0,35
HAKKARİ	16,36	4,39	4,82	7,65	32,42	34,58	13,71	1,13	0,09
HATAY	16,82	1,91	5,29	20,36	29,26	23,47	15,56	1,54	0,18
ISPARTA	10,22	2,08	2,51	21,32	21,73	28,89	19,41	2,40	0,68
MERSİN	10,46	1,91	4,35	19,84	26,49	26,23	18,14	1,75	0,23
İSTANBUL	9,40	1,72	2,17	15,63	24,69	28,01	22,51	3,24	0,50
İZMİR	9,66	1,20	2,80	18,95	23,49	27,64	22,04	2,62	0,49
KARS	20,39	5,85	4,26	18,73	31,3	23,36	13,49	1,56	0,35
KASTAMONU	11,88	4,54	5,30	27,57	23,39	22,69	14,28	1,51	0,28
KAYSERİ	8,94	2,18	2,79	18,69	26,9	27,54	18,15	2,02	0,33
KIRKLARELİ	8,80	1,44	1,92	23,80	24,27	28,42	17,66	1,66	0,26

Tablo 1b: 14 Mayıs 2023 genel seçiminde geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı ve 2022 yıl sonu 15 yaş üstü Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının eğitim durumları (devamı)

İl	Geçerli Oy Kapsamı Dışında Kalan Oy Oranı %	Okuma Yazma Bilmeyen %	Okuma Yazma Bilen, Okul Mezunu Değil %	İlkokul %	İlköğretim, Ortaokul ve dengi meslek okulu %	Lise ve dengi meslek okulu %	Yükseköğretim veya fakülte %	Yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil) %	Doktora %
KIRŞEHİR	12,32	2,76	3,48	20,75	23,73	27,90	17,57	1,83	0,39
KOCAELİ	8,39	1,70	2,21	15,36	26,85	30,48	20,23	2,10	0,26
KONYA	10,76	1,88	2,96	23,65	27,93	23,70	16,14	2,10	0,37
KÜTAHYA	7,98	1,62	4,23	25,22	24,61	25,50	16,21	1,82	0,29
MALATYA	18,25	5,04	3,32	16,49	25,45	27,85	18,62	2,08	0,35
MANİSA	7,95	1,87	3,78	26,77	27,42	23,09	15,23	1,38	0,16
KAHRAMAN-MARAŞ	14,59	4,57	3,81	18,03	31,58	24,36	14,58	1,63	0,21
MARDİN	17,20	8,10	6,29	13,07	32,35	24,42	12,68	1,41	0,09
MUĞLA	9,73	1,22	2,03	21,62	22,51	27,09	21,74	2,20	0,38
MUŞ	21,23	7,02	7,25	13,68	35,66	22,99	11,14	1,27	0,18
NEVŞEHİR	9,43	2,36	2,77	22,49	27,01	25,87	16,18	1,65	0,33
NİĞDE	11,64	2,96	3,03	22,37	30,67	24,28	14,32	1,65	0,33
ORDU	12,33	5,16	6,34	21,71	25,16	24,30	15,00	1,36	0,20
RİZE	10,85	2,99	4,15	18,69	24,02	29,49	17,98	1,80	0,33
SAKARYA	8,33	2,13	2,26	20,55	25,54	29,43	16,87	1,87	0,32

SAMSUN	10,58	2,11	5,53	21,68	24,9	24,87	17,84	1,88	0,33
SİİRT	16,64	7,53	6,56	10,97	34,36	24,62	13,70	1,49	0,22
SİNOP	12,17	3,49	4,86	27,36	25,01	21,68	14,76	1,42	0,29
SİVAS	10,75	4,55	3,87	19,38	24,86	27,07	16,68	1,86	0,37
TEKİRDAĞ	9,38	1,29	2,37	19,09	29,58	28,50	16,72	1,61	0,21
TOKAT	9,26	2,49	6,69	23,22	26,31	23,66	15,31	1,55	0,29
TRABZON	10,83	3,42	4,32	18,03	21,38	29,49	19,63	2,09	0,45
TUNCELİ	12,71	5,38	3,50	15,65	19,16	31,55	20,86	2,01	0,35
ŞANLIURFA	18,06	8,11	8,34	14,25	36,74	19,87	10,37	1,18	0,12
UŞAK	8,90	1,66	3,81	22,50	28,28	24,86	15,57	1,60	0,32
VAN	21,23	6,16	8,77	14,13	33,79	22,68	12,24	1,52	0,21
YOZGAT	13,19	3,67	4,69	24,20	25,44	24,88	12,99	1,30	0,21
ZONGULDAK	10,67	4,58	3,41	23,22	24,48	26,48	15,18	1,49	0,25
AKSARAY	13,03	3,60	3,36	21,56	31,28	22,38	13,48	1,66	0,28
BAYBURT	12,61	3,77	3,35	17,46	24,29	31,18	16,25	1,90	0,49
KARAMAN	10,22	1,80	2,49	22,24	29,21	24,33	15,97	1,70	0,31
KIRIKKALE	10,84	2,78	2,80	17,55	24,76	32,95	16,61	1,84	0,25
BATMAN	14,93	5,32	5,44	10,28	34,12	27,76	14,49	1,64	0,13
ŞIRNAK	15,32	6,43	5,81	9,00	35,42	27,36	13,04	1,27	0,07
BARTIN	11,60	3,40	5,47	22,67	27,59	24,29	13,84	1,39	0,29
ARDAHAN	17,17	5,56	3,80	22,00	29,29	23,32	13,19	1,48	0,30
İĞDIR	20,84	6,66	6,30	14,26	32,09	23,54	13,80	1,52	0,25
YALOVA	12,84	1,57	2,22	17,61	23,91	29,59	20,45	2,26	0,34
KARABÜK	10,32	3,74	3,09	20,10	22,79	28,10	19,38	1,98	0,45
KİLİS	10,95	2,70	3,18	12,41	36,02	26,24	15,46	1,69	0,24
OSMANİYE	12,16	4,19	2,66	16,00	28,71	27,49	17,06	1,63	0,15
DÜZCE	7,66	2,45	3,37	19,88	27,3	27,76	16,38	1,66	0,33

Tablo 1a ve 1b'de 14 Mayıs 2023 seçiminde geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı ve 2022 yıl sonu 15 yaş üstü Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının eğitim durumlarına ilişkin veriler görülmektedir. Veriler incelendiğinde; geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı Türkiye ortalamasının % 12,35, okuma yazma bilmeyen Türkiye ortalamasının % 3,45, okuma yazma bilen, okul mezunu olmayanların Türkiye ortalamasının % 4,10, ilkokul mezunu Türkiye ortalamasının % 19,35, ilköğretim, ortaokul ve dengi meslek okulu düzeyinde olanların Türkiye ortalamasının %26,95, lise ve dengi meslek okulu mezunu Türkiye ortalamasının %26,45, yüksekokul veya fakülte mezunu Türkiye ortalamasının %16,52, yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil) mezunu Türkiye ortalamasının %1,79, doktora mezunu Türkiye ortalamasının % 0,31 olduğu tespit edilmiştir.

Örnekleme Dair Kontrol Edilemeyen Durumlar

Bu araştırma kapsamında illere göre geçerli oylar dışında kalan oyların istatistiği ile ilgili problem bulunmamaktadır. Ancak özellikle eğitim düzeyleri incelendiğinde araştırma kapsamında bazı problemlerin olduğu görülmüştür. Örneğin oy kullanma yaşı 18 ve üzeri olduğu ancak eğitim verilerinin 15 yaş ve üzerini kapsadığı görülmektedir. Türkiye’de 12 yıllık zorunlu eğitim göz önüne alındığında 15-18 yaş arası bireylerin şu an ortaokul ve dengi okulu tamamlamış olmaları ve lise eğitimine devam ediyor olmaları gerektiğinden dolayı bu kapsamda yer alan tüm bireyler araştırma dışı bırakılmıştır. 6 yaşında okula başlayan bir bireyin lise mezuniyetinin 18 yaş üstü olan oy kullanma yaşına denk gelmesinden ötürü lise ve üstü mezunların 18 yaş ve üstü bireylerden oluştuğu görülecektir. Millî Eğitim Bakanlığının 11 Mayıs 2023 tarihinde paylaştığı son istatistikler dikkate alındığında okullaşma oranlarının ilkokulda yüzde 99,5, ortaokul ve lisede yüzde 99,1 (MEB, 2023) seviyesinde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda okuma yazma bilmeyen, okuma yazma bilen ama okul mezunu olmayan ve son olarak ilkokul mezunları arasında 15-18 yaş seviyesinde olanların oranının çok düşük kalacağı ve araştırma verilerini etkilemeyecek düzeyde olacakları varsayılmaktadır. Ayrıca eğitime ait veriler 2022 yıl sonuna aittir. Seçimlerin olduğu mayıs ayı düşünüldüğünde 2023 yılı ilk 4 aya ait verilerin araştırmayı etkileyecek boyutlarda olmayacağı varsayılmıştır. Son olarak TÜİK’in ülke geneli nüfusun yaklaşık %1,14’ünün eğitim verilerini tespit edemediği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda bu durum da araştırma için sınırlılık olarak görülmektedir.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Eğitim düzeylerinin tespit edilmesi ile ilgili TÜİK verilerinden faydalanılmıştır. Seçim sonuçları ile ilgili ise YSK’ya ait istatistik veriler kullanılmıştır. Veriler SPSS 26 paket programı ile analiz edilmiştir. Seçime katılma davranışının eğitim düzeyi ile ilişkisinin tespiti amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon değerlerinin yorumlanması amacıyla 0.00 ilişki yok, 0.01-0.29 düşük düzeyde ilişki, 0.30- 0.70 orta düzeyde ilişki, 0.71- 0.99 yüksek düzeyde ilişki, 1.00 mükemmel ilişki (Köklü vb.,2006) aralıkları kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Okuma yazma bilmeyenlerin oranı, okuma yazma bilen ama herhangi bir okul mezunu olmayanların oranı, ilkokul mezunu oranı, lise ve dengi meslek okulu mezunu oranı, yüksekokul veya fakülte mezunu oranı, yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil) mezun oranı,

doktora mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizleri görülmektedir.

Tablo 2: Okuma yazma bilmeyenlerin oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi

Bağımlı Değişken	Değer	İllere Göre Okuma Yazma Bilmeyenlerin İl Nüfusuna Oranı
İllere Göre Geçerli Oy Kapsamı Dışında Kalan Oyların İl Nüfusuna Oranı	r	,819**
	p	,00
	N	81

**p<0,01

Tablo 2’de okuma yazma bilmeyenlerin oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi görülmektedir. Veriler incelendiğinde okuma yazma bilmeyenlerin oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasında ilişkinin var olduğu görülmüştür (p<0,01). Korelasyon değeri incelendiğinde ise pozitif yönlü yüksek düzeyde ilişkinin olduğu tespit edilmiştir (r=,819).

Tablo 3: Okuma yazma bilen ama herhangi bir okul mezunu olmayanların oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi

Bağımlı Değişken	Değer	İllere Göre Okuma Yazma Bilip Okul Mezunu Olmayanların İl Nüfusuna Oranı
İllere Göre Geçerli Oy Kapsamı Dışında Kalan Oyların İl Nüfusuna Oranı	r	,693**
	p	,00
	N	81

**p<0,01

Tablo 3’te okuma yazma bilen ama herhangi bir okul mezunu olmayanların oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi görülmektedir. Tablo incelendiğinde okuma yazma bilen ama herhangi bir okul mezunu olmayanların oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasında ilişkinin olduğu (p<0,01), korelasyon katsayısı incelendiğinde ise bu ilişkinin pozitif yönlü orta düzey olduğu sonucuna varılmıştır (r=693).

Tablo 4: İlkokul mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi

Bağımlı Değişken	Değer	İllere Göre İlkokul Mezunlarının İl Nüfusuna Oranı
İllere Göre Geçerli Oy	r	-,562**
Kapsamı Dışında Kalan	p	,00
Oyların İl Nüfusuna Oranı	N	81

**p<0,01

İlkokul mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi Tablo 4'te görülmektedir. Yapılan inceleme sonucunda ilkokul mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasında ilişkinin olduğu ($p<0,01$), korelasyon katsayısı incelendiğinde ise bu ilişkinin negatif yönlü ve orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($r=-,562$).

Tablo 5: Lise ve dengi meslek okulu mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi

Bağımlı Değişken	Değer	İllere Göre Lise ve Dengi Meslek Okulu Mezunlarının İl Nüfusuna Oranı
İllere Göre Geçerli Oy	r	-,311**
Kapsamı Dışında Kalan	p	,00
Oyların İl Nüfusuna Oranı	N	81

**p<0,01

Lise ve dengi meslek okulu mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi Tablo 5'de görülmektedir. Tablo incelendiğinde lise ve dengi meslek okulu mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasında ilişkinin var olduğu ($p<0,01$), korelasyon değeri incelendiğinde ise ilişkinin negatif yönlü ve orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($r=-,311$).

Tablo 6: Yüksekokul veya fakülte mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi

Bağımlı Değişken	Değer	İllere Göre Yüksekokul veya Fakülte Mezunlarının İl Nüfusuna Oranı
İllere Göre Geçerli Oy	r	-,608**
Kapsamı Dışında Kalan	p	,00
Oyların İl Nüfusuna Oranı	N	81

**p<0,01

Tablo 6'da yüksekokul veya fakülte mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi görülmektedir. Veriler incelendiğinde yüksekokul veya fakülte mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasında ilişkinin var olduğu ($p<0,01$), korelasyon analizi incelendiğinde ise bu ilişkinin negatif yönlü ve orta düzeyde olduğu görülmüştür ($r=-,608$).

Tablo 7: Yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil) mezun oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi

Bağımlı Değişken	Değer	İllere Göre Yüksek Lisans (5 veya 6 Yıllık Fakülteler Dahil) Mezunlarının İl Nüfusuna Oranı
İllere Göre Geçerli Oy Kapsamı Dışında Kalan Oyların İl Nüfusuna Oranı	r	-,389**
	p	,00
	N	81

** $p<0,01$

Yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil) mezun oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi tablo 7'de görülmektedir. Tablo incelendiğinde yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil) mezun oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasında ilişkinin var olduğu ($p<0,01$) ve bu ilişkinin negatif yönde orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($r=-,389$).

Tablo 8: Doktora mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi

Bağımlı Değişken	Değer	İllere Göre Doktora Mezunlarının İl Nüfusuna Oranı
İllere Göre Geçerli Oy Kapsamı Dışında Kalan Oyların İl Nüfusuna Oranı	r	-,407**
	p	,00
	N	81

** $p<0,01$

Tablo 8'de doktora mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi görülmektedir. Yapılan inceleme sonucunda doktora mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasında ilişkinin var olduğu ($p<0,01$) ve bu ilişkinin negatif yönlü orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($r=-,407$).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada seçime katılma davranışının eğitim düzeyi ile ilişkisini incelemesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda yapılan analizler sonucunda: okuma yazma bilmeyenlerin oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasında ilişkinin var olduğu tespit edilmiştir. Korelasyon değeri incelendiğinde ise pozitif yönlü yüksek düzeyde ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca okuma yazma bilen ama herhangi bir okul mezunu olmayanların oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı pozitif yönlü orta düzeyde ilişki olduğu, ilkökul mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasında negatif yönlü ve orta düzeyde ilişkinin olduğu, lise ve dengi meslek okulu mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasında negatif yönlü ve orta düzeyde ilişkinin olduğu, yüksekokul veya fakülte mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasında negatif yönlü ve orta düzeyde ilişkinin olduğu ve son olarak doktora mezunu oranı ile geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranı arasında negatif yönlü orta düzeyde ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Literatür incelendiğinde Burden (2009) eğitimin katılım üzerindeki etkilerinin dinamik olduğunu öne sürmektedir. Burden vd. (2020) ise ara seçimde, eğitimin etkilerine yönelik bir miktar destek bulduklarını ifade etmişlerdir. Dinesen vd. (2016) eğitim ve siyasi katılım arasındaki ilişkinin genler ve/veya aile ortamı tarafından büyük ölçüde karıştırılmasına rağmen, olumlu bir etkinin yıllarca devam ettiğini göstermişlerdir. Gidengil vd. (2017) eğitim ve oy kullanma arasındaki ilişkinin ebeveyn eğitimi, ebeveyn oy kullanma ve aynı aile içindeki kardeşlerin paylaştığı gözlemlenmemiş özellikler dikkate alındığında önemli ölçüde azaldığını göstermişlerdir. Mayer (2011) eğitimdeki ilerlemenin siyasi katılımı artırdığına dair tutarlı kanıtlar sunmaktadır. Eğitimde ilerleme siyasi katılımı artırıyorsa, aynı zamanda potansiyel bir eşitsizliği de tespit etmiş olduğunu iddia etmiştir. Kim (2023) eğitim düzeylerinin ve görel eğitim sıralamalarının seçmen katılım oranları üzerindeki olumlu etkilerinin zaman içerisinde arttığını tespit etmiştir. Sondheimer ve Green (2010) lise mezuniyet oranlarında dışsal kaynaklı değişikliklerin seçmen katılım oranları üzerinde güçlü etkilerinin olduğunu tespit etmişlerdir.

Bunların yanında: Ahlskog (2020) eğitimin ulusal seçimlere katılım üzerinde bir etkisinin olmadığını ancak Avrupa seçimlerinde katılım üzerinde bir

etkisi olduğunu tespit etmiştir. Gallego (2010) eğitim düzeyi düşük olanlar, oy kullanma prosedürünün kolay olduğu ve az sayıda siyasi partinin olduğu durumlarda daha sık oy kullanmakta olduklarını bulmuştur. Harka ve Rocco (2019) eğitimin seçmen katılımını azalttığını bulmuşlardır. Kam ve Palmer (2008) yüksek öğretim siyasi katılımın bir nedeni değil, yetişkin öncesi deneyimlerin ve etkilerin bir temsilcisi olarak ifade etmişlerdir. Parinduri (2016) eğitimin insanların seçimlerde oy kullanma olasılığını artırdığına dair kanıt bulamamıştır. Tenn (2007) ek bir yıllık eğitimin seçmen katılımı üzerinde çok az etkisinin olduğunu tespit etmiştir.

Türkiye örnekleme bağlamında düşünülecek olursa okuma yazma bilmeyenler ile okuma yazma bilip herhangi bir okul mezunu olmayanların arttığı yerlerde geçerli oy kapsamı dışında kalan oy oranının da arttığı (kullanılmayan ya da kullanılıp iptal olan) tespit edilmiştir. Bu durum ilkökul mezunu ve sonrası için tersine dönmektedir. İlkokul ve üstü mezunların arttığı yerde geçerli oy oranının arttığı görülmüştür. Bu bağlamda özellikle okuma yazma bilmeyen ve okuma yazma bilim okul mezunu olmayanların oy kullanma konusunda isteksiz olmalarının nedensel analizinin yapılmasına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu sonucun özellikle Jackson (1995) tarafından eğitimin nedensel ilişkisinin incelendiği araştırmada değindiği 'eğitim kayıt olmayı kolaylaştırır' iddiasının bu araştırma kapsamında da geçerli olabileceği düşünülmektedir.

İlkokul mezunu ve üstü kademeler için negatif yönlü ilişkinin tespit edildiği, yani oy kullanma davranışı kapsamında ilkökul üzeri mezuniyetin olumlu yansımalarının olduğu görülmektedir. Hansen ve Tyner (2019) tarafından yapılan araştırmada yüksek eğitilmiş insanların oy vermeyi bir yurttaşlık görevi olarak görme olasılıklarının daha yüksek olduğunu ve yurttaşlık görevinin oy kullanma üzerindeki etkisine eğitimin kısmen aracılık ettiğini göstermiştir. Bunun yanında eğitilmiş katılımcıların yaklaşan bir seçimde oy kullanmayacaklarını bildirmeye teşvik eden uyarılara karşı koyma olasılıklarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Weinschenk ve Dawes (2022) yurttaşlık bilgisi derslerinin yetişkinlikte katılım üzerinde bir etkisi olduğu göstermişlerdir. Bununla birlikte, bireysel ve aile niteliklerini hesaba kattıktan sonra yurttaşlık eğitiminin katılım üzerinde oldukça sınırlı bir etkisinin olduğu bulunmuştur. Mevcut araştırmada da eğitimlilerin yurttaşlık vazifesine yönelik bilincinin eğitim marifeti ile kazandırılmış olabileceğine yönelik ihtimal göz ardı edilmemektedir.

Sonuç olarak modern demokrasilerde azalan seçmen katılımları akademik çalışmaların da bu alana yönelmesine neden olmuştur. Seçmenlerin katılımı-

nın azalmasına bağlı olarak bu araştırmaların yoğunlaşarak devam edeceği görülmektedir. Bu araştırmalar genel olarak seçime katılım oranlarının düşüklüğüne yönelik yapılmaktadır. Farklı demokrasi kültürüne sahip toplumlarda ortaya çıkan katılım farklılıklarının dahi iyi anlaşılabilmesi amacıyla seçmenlerin oy kullanmasını sağlayan ana motivasyonun araştırılmasının da önemli olacağı düşünülmektedir. Zira farklı demokrasi kültürüne sahip toplumların birbirleri ile aynı nedene bağlı olarak oy kullanma davranışından vazgeçebilecekleri söylenebilir mi? Bu sorunun cevabının seçmenlerin oy kullanma motivasyonları ile birlikte değerlendirildiğinde daha anlamlı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda gelecekte yapılacak araştırmalarda seçime katılım motivasyonunun karşılaştırmalı bir perspektifle incelenmesinin literatüre ciddi katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla beraber Türkiye'nin farklı bölgeleri veya sosyoekonomik grupları arasında eğitim düzeyi ile seçime katılım arasındaki farklılıkları inceleyen bir araştırma, daha yerel ve spesifik etkileri ortaya koyabilir. Türkiye'nin eğitim politikalarının seçime katılım üzerindeki etkileri üzerine bir araştırma, politika yapıcılara eğitim politikalarının demokratik süreçlere etkisini daha iyi anlamalarına yardımcı olabilir. Son olarak toplumsal algı ve medyanın seçime katılım üzerindeki etkilerini değerlendiren bir çalışma, bireylerin siyasi bilincini ve katılımını şekillendiren faktörleri daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir.

Öneriler

Eğitim seviyesinin seçmen katılımı üzerindeki etkisi, toplumsal katılım ve demokratik süreçlerin etkinliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu araştırmada, okuma yazma bilmeyenler ve okuma yazma bilen ancak mezun olmayanların geçerli oy kullanma oranlarının düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, eğitim seviyesinin seçmen davranışını şekillendirmedeki rolünün ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle, okuma yazma bilmeyen bireylerin demokratik süreçlere katılımının düşük olması, toplumsal bütünleşme ve demokratik temsil açısından önemli bir sorundur. Bu kapsamda:

- Eğitim seviyesinin artırılması, bireylerin siyasi katılımını ve toplumsal farkındalığını artırarak, demokratik süreçlerin güçlenmesine katkıda bulunabilir. Okuryazarlık kampanyalarının yaygınlaştırılması, özellikle kırsal ve düşük sosyoekonomik bölgelerde, seçmen katılımını artırmak için etkili bir strateji olabilir. Bu kampanyalar, bireylerin sadece okuryazarlık seviyesini değil, aynı zamanda siyasi bilincini de artırarak, geçerli oy kullanma oranlarını yükseltebilir.
- Seçim bilgilendirme programları, okuma yazma bilen ancak mezun olmayan bireylerin seçim süreçlerine katılımını teşvik etmek için önemlidir. Bu programlar, halk eğitimi merkezleri ve yerel yönetimlerin iş birliğiy-

le yürütülerek, bireylerin oy kullanma bilincini ve demokratik süreçlere katılımını artırabilir. Bilinçli bir seçmen kitlesi, demokratik temsilin daha sağlıklı ve etkin olmasını sağlar.

- İlkokul mezunları ve üzeri eğitim seviyesine sahip bireylerin oy kullanma oranlarının yüksek olması, eğitim destek programlarının önemini vurgulamaktadır. Üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapılarak gerçekleştirilecek eğitim destek programları, bireylerin siyasi katılımını ve toplumsal sorumluluk bilincini artırabilir. Eğitimli bireylerin oy kullanma davranışlarının olumlu yönde etkilenmesi, demokratik süreçlerin etkinliğini artırır.
- Türkiye'nin farklı bölgeleri veya sosyoekonomik grupları arasında eğitim düzeyi ile seçime katılım arasındaki farklılıkları inceleyen yerel ve bölgesel araştırmalar, daha yerel ve spesifik etkilerin ortaya konmasına yardımcı olabilir. Bu tür araştırmalar, yerel dinamiklerin anlaşılmasını ve eğitim politikalarının daha etkin bir şekilde şekillendirilmesini sağlayabilir. Yerel düzeyde yapılacak bu tür araştırmalar, eğitim ve seçim politikalarının bölgesel ihtiyaçlara göre uyarlanmasına olanak tanır.
- Eğitim politikalarının seçime katılım üzerindeki etkilerini inceleyen bir araştırma, politika yapıcılara eğitim politikalarının demokratik süreçlere etkisini daha iyi anlama fırsatı sunar. Eğitim politikalarının seçmen katılımı üzerindeki olumlu etkileri, demokrasiye olan güveni ve katılımı artırabilir. Bu bağlamda, eğitim politikalarının uzun vadeli demokratik kazanımlarını değerlendirerek, stratejik planlamalar yapılmalıdır.
- Toplumsal algı ve medyanın seçime katılım üzerindeki etkilerini değerlendiren çalışmalar, bireylerin siyasi bilincini ve katılımını şekillendiren faktörleri daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir. Medyanın bilinçli kullanımını ve toplumsal algının yönetimi, demokratik katılımı teşvik edebilir. Özellikle genç nesillerin medya aracılığıyla siyasi süreçlere katılımının artırılması, demokratik temsilin güçlenmesine katkı sağlayabilir.
- Son olarak, eğitim seviyesinin artırılması, sadece bireysel gelişimi değil, aynı zamanda toplumsal bütünleşmeyi ve demokratik katılımı da güçlendirir. Bu nedenle, eğitim politikalarının ve programlarının, seçmen katılımını teşvik edecek şekilde tasarlanması ve uygulanması önemlidir. Eğitimli bireylerin demokratik süreçlere katılımının yüksek olması, toplumun genel refahı ve demokratik temsilin kalitesi açısından hayati bir öneme sahiptir. Eğitim ve seçmen katılımı arasındaki bu ilişkiyi daha iyi anlamak için disiplinlerarası ve kapsamlı araştırmalara devam edilmelidir.

Kaynakça

- Abramson, P. R., ve Aldrich, J. H. (1982). The decline of electoral participation in America. *American Political Science Review*, 76(3), 502-521.
- Ahlskog, R. (2020). Education and voter turnout revisited: Evidence from a Swedish twin sample with validated turnout data. *Electoral Studies*, 69, 102186.
- Aldrich, J. H., Montgomery, J. M., ve Wood, W. (2011). Turnout as a habit. *Political Behavior*, 33, 535-563.
- Amos, B., Smith, D. A., ve Ste. Claire, C. (2016). Reprecincting and voting behavior. *Political Behavior*, 39, 133-156.
- Arbour, B. K., ve Hayes, D. (2005). Voter turnout in the California recall: Where did the increase come from?. *American Politics Research*, 33(2), 187-215.
- Arnold, F. (2015). Turnout and closeness: Evidence from 60 years of Bavarian mayoral elections. *The Scandinavian Journal of Economics*, 120(2), 624-653.
- Barwig, A. (2009). How electoral rules matter: voter turnout in Morocco's 2007 parliamentary elections. *The Journal of North African Studies*, 14(2), 289-307.
- Bassi, A. (2018). Weather, risk, and voting: An experimental analysis of the effect of weather on vote choice. *Journal of Experimental Political Science*, 6(1), 17-32.
- Burden, B. C. (2009). The dynamic effects of education on voter turnout. *Electoral Studies*, 28(4), 540-549.
- Burden, B. C., Herd, P., Jones, B. M., ve Moynihan, D. P. (2020). Education, early life, and political participation: New evidence from a sibling model. *Research & Politics*, 7(3), 2053168020958319.
- Campbell, A., Converse, P. E., Miller, W. E., ve Donald, E. (1960). *Stokes. The american voter*. New York: Wiley.
- Damsbo-Svendsen, S., ve Hansen, K. M. (2023). When the election rains out and how bad weather excludes marginal voters from turning out. *Electoral Studies*, 81, 102573.
- Dinesen, P. T., Dawes, C. T., Johannesson, M., Klemmensen, R., Magnusson, P., Nørgaard, A. S., Petersen, I. ve Oskarsson, S. (2016). Estimating the impact of education on political participation: Evidence from monozygotic twins in the United States, Denmark and Sweden. *Political Behavior*, 38, 579-601.
- Dyck, J. J., ve Gimpel, J. G. (2005). Distance, turnout, and the convenience of voting. *Social Science Quarterly*, 86(3), 531-548.
- Eisinga, R., Te Grotenhuis, M., ve Pelzer, B. (2011). Weather conditions and voter turnout in Dutch national parliament elections, 1971–2010. *International Journal Of Biometeorology*, 56, 783-786.
- Erkmen, A. (2018). Türkiye'de 1950 ile 2002 yılları arasında uygulanan genel seçim sistemlerinin halk iradesine etkisi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 17(3), 1225-1247.
- Fauvelle-Aymar, C., ve Stegmaier, M. (2008). Economic and political effects on European Parliamentary electoral turnout in post-communist Europe. *Electoral Studies*, 27(4), 661-672.
- Fraenkel, J.R. ve Wallen, N.E. (2006). *How to desing and evaluate research in education*. New York: McGaw-Hill International Edition.

- Gallego, A. (2010). Understanding unequal turnout: Education and voting in comparative perspective. *Electoral Studies*, 29(2), 239-248.
- Garcia-Rodriguez, A., ve Redmond, P. (2020). Rainfall, population density and voter turnout. *Electoral Studies*, 64, 102128.
- Gidengil, E., Tarkiainen, L., Wass, H., ve Martikainen, P. (2017). Turnout and education: Is education proxying for pre-adult experiences within the family?. *Political Science Research and Methods*, 7(2), 349-365.
- Gomez, B. T., Hansford, T. G., ve Krause, G. A. (2007). The Republicans should pray for rain: Weather, turnout, and voting in US presidential elections. *The Journal of Politics*, 69(3), 649-663.
- Hansen, E. R., ve Tyner, A. (2019). Educational attainment and social norms of voting. *Political Behavior*, 43, 711-735.
- Harka, E., ve Rocco, L. (2019). Studying more to vote less. Education and voter turnout in Italy. *European Journal of Political Economy*, 72, 102-115.
- Hortala-Vallve, R., ve Esteve-Volart, B. (2011). Voter turnout and electoral competition in a multidimensional policy space. *European Journal of Political Economy*, 27(2), 376-384.
- Jackson, R. A. (1995). Clarifying the relationship between education and turnout. *American Politics Quarterly*, 23(3), 279-299.
- Jaitman, L. (2013). The causal effect of compulsory voting laws on turnout: Does skill matter?. *Journal of Economic Behavior ve Organization*, 92, 79-93.
- Jewitt, C. E. (2014). Packed primaries and empty caucuses: voter turnout in presidential nominations. *Public Choice*, 160, 295-312.
- Kam, C. D., ve Palmer, C. L. (2008). Reconsidering the effects of education on political participation. *The Journal of Politics*, 70(3), 612-631.
- Kang, W. C. (2019). Liberals should pray for rain: weather, opportunity costs of voting and electoral outcomes in South Korea. *Political Science*, 71(1), 61-78.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kim, D. (2015). The effect of party mobilization, group identity, and racial context on Asian Americans' turnout. *Politics, Groups, and Identities*, 3(4), 592-614.
- Kim, Y. (2023). Absolutely Relative: How Education Shapes Voter Turnout in the United States. *Social Indicators Research*, 1-23.
- Kiriş, H. M. (2015). Türkiye'de 'Seçim Sandığı' Tartışmaları: Seçime Katılma Oranlarının Anlamı ve Önemi. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 9 (19), 25-50. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/toplumdd/issue/22712/242422>
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. ve Çokluk Bökeoğlu, Ö. (2006). *Sosyal Bilimler için İstatistik*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Lahtinen, H., Mattila, M., Wass, H., ve Martikainen, P. (2017). Explaining social class inequality in voter turnout: the contribution of income and health. *Scandinavian Political Studies*, 40(4), 388-410.
- Lee, J. (2004). Who votes and why in Korea?. *International Journal of Public Opinion Research*, 16(2), 183-198.
- Lee, J., ve Hwang, W. (2017). Weather, voter turnout and partisan effects in Korea, 1995-1999. *Asian Journal of Social Science*, 45(4-5), 507-528.

- Leighley, J. E., ve Nagler, J. (2014). *Who votes now?*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Lewis-Beck, M. S., Norpoth, H., Jacoby, W. G., ve Weisberg, H. F. (2009). *The American voter revisited*. University of Michigan Press.
- Martikainen, P., Martikainen, T., ve Wass, H. (2005). The effect of socioeconomic factors on voter turnout in Finland: A registerbased study of 2.9 million voters. *European Journal of Political Research*, 44(5), 645-669.
- Mattila, M. (2003). Why bother? Determinants of turnout in the European elections. *Electoral Studies*, 22(3), 449-468.
- Mayer, A. K. (2011). Does education increase political participation?. *The Journal of Politics*, 73(3), 633-645.
- MEB. (2023). *Türkiye'de 5-14 Yaş Aralığındaki Okullaşma Oranı Yüzde 99'a Ulaştı*, <http://meb.ai/UPwZrWO>, (Erişim Tarihi: 26.07.2023).
- Nie, N. H., Junn, J., ve Stehlik-Barry, K. (1996). *Education and democratic citizenship in America*. University of Chicago Press.
- Olgun, K. (2011). Türkiye'de cumhuriyetin ilanından 1950'ye genel seçim uygulamaları. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 27(79), 1-36.
- Orford, S., Rallings, C., Thrasher, M., ve Borisjuk, G. (2008). Investigating differences in electoral turnout: the influence of ward-level context on participation in local and parliamentary elections in Britain. *Environment and Planning A*, 40(5), 1250-1268.
- Parinduri, R. A. (2016). Does education increase political participation? Evidence from Indonesia. *Education Economics*, 27(6), 645-657.
- Rallings, C., Thrasher, M., ve Borisjuk, G. (2003). Seasonal factors, voter fatigue and the costs of voting. *Electoral Studies*, 22(1), 65-79.
- Resmi Gazete (Sayı: 30362), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180316-28.htm> (Erişim Tarihi: 27.06.2023).
- Rosenstone, Steven J., and John M. Hansen. (1993). *Mobilization, participation, and democracy in america*. New York: Longman.
- Schroedel, J., Rogers, M., Dietrich, J., Johnston, S., ve Berg, A. (2020). Assessing the efficacy of early voting access on Indian reservations: evidence from a natural experiment in Nevada. *Politics, Groups, and Identities*, 10(1), 81-99.
- Shineman, V. (2021). Isolating the effect of compulsory voting laws on political sophistication: Leveraging intra-national variation in mandatory voting laws between the Austrian Provinces. *Electoral Studies*, 71, 102265.
- Singh, S. P. (2015). Compulsory voting and the turnout decision calculus. *Political Studies*, 63(3), 548-568.
- Sondheimer, R. M., ve Green, D. P. (2010). Using experiments to estimate the effects of education on voter turnout. *American Journal of Political Science*, 54(1), 174-189.
- Sunshine Hillygus, D. (2005). The missing link: Exploring the relationship between higher education and political engagement. *Political Behavior*, 27, 25-47.
- Tenn, S. (2007). The effect of education on voter turnout. *Political Analysis*, 15(4), 446-464.
- TÜİK. (2012). *Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011*, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/1923-2011-MVSecimleri-Tuik.pdf>, (Erişim Tarihi: 27.06.2023).
- TÜİK. (2023). *Ulusal Eğitim İstatistikleri, 2022*, <https://data.Tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ulusal-Egitim-Istatistikleri-2022-49756>, (Erişim Tarihi: 27.06.2023).

- Verba, S., Schlozman, K. L., ve Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Harvard University Press.
- Vowles, J., Katz, G., ve Stevens, D. (2017). Electoral competitiveness and turnout in British elections, 1964–2010. *Political Science Research and Methods*, 5(4), 775-794.
- Weinschenk, A. C., ve Dawes, C. T. (2022). Civic education in high school and voter turnout in adulthood. *British Journal of Political Science*, 52(2), 934-948.
- Wilford, A. M. (2020). Understanding the competing effects of economic hardship and income inequality on voter turnout. *Politics ve Policy*, 48(2), 314-338.
- Wolfinger, R. E., ve Rosenstone, S. J. (1980). *Who votes?*. Yale University Press.
- YSK Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü. (2023). *14 Mayıs 2023 Cumhurbaşkan ve 28. Dönem Milletvekili genel seçimleri seçim istatistikleri bülteni*, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/14Mayis2023CBSecimIstatistik.pdf>, (Erişim Tarihi: 27.06.2023).
- Yücel, B. (2013). Seçimlere Katılma Oranının Siyasi Sisteme Etkisi Üzerine Gözlemler. *Yasama Dergisi*, (24) , 7-36 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yasamadergisi/issue/54521/743124>